

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreten Üniversitelerin Kur Uygulamaları

Doç. Dr. Serpil ÖZDEMİR, Bartın Üniversitesi, serpilozdemir34@gmail.com

Özet: Bugün Türkiye’de 120 üniversitenin Türkçe öğretim merkezlerinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılmaktadır. Bu üniversitelerde kurların eşit sürelerde tamamlanması, kur düzeyi aralıklarının eşit olması, kur atlamak için gerekli en az puanın her üniversitede aynı olması, derslere başlamak için bütün üniversitelerin aynı dil seviyesinde öğrenci kabul etmesi beklenir. Çünkü öğrenci bir üniversiteden aldığı yeterlik sertifikası ile başka bir üniversiteye kayıt yapabilmektedir. Bu araştırma yabancı dil olarak Türkçe öğreten üniversitelerin kur uygulamalarını betimleyerek bir standardın olup olmadığını ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. Doküman incelemesi yöntemiyle yapılan araştırmanın veri kaynağı üniversitelerin internet siteleridir. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden aykırı durum örnekleme yöntemiyle örneklem alınmıştır. Verilere alt problemler doğrultusunda betimsel analiz uygulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda üniversitelerin A1-C1 düzeylerinde toplam kur saatlerinin 480 ile 960 arasında değiştiği, kur düzeylerini gösteren aralıklarının eşit olmadığı, kur sınavlarında dil becerileri için alt sınırlar belirledikleri, ancak bazı üniversitelerin belirlenen alt sınırları uygulamadıkları, ön lisans/lisans derslerine başlamak için gerekli düzeyin B1-C1 aralığında değiştiği belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda şu öneriler geliştirilmiştir: Kur sınavlarında dil becerilerinin her birinden en düşük başarı düzeyi dikkate alınmalıdır. Kurların toplam ders saatleri standart olmalıdır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretim uygulamalarını standartlaştırmaya yönelik akreditasyon çalışmaları yapılmalıdır. Standart bir Türkçe yeterlik sınavı geliştirilmelidir.

Anahtar Sözcükler: Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Dil düzeyleri, Kur saatleri, Düzey aralıkları, Dil becerileri başarı puanı.

Level Applications of Universities Teaching Turkish as a Foreign Language

Abstract: Today, 120 university teaching Turkish as a foreign language in the Turkish education centers in Turkey. At these universities, it is expected that the levels are completed in equal periods, the levels have equal minimum and maximum points, the minimum score required for skipping levels is the same in every university, and all universities will accept students at the same language level to start the courses. Because students can enroll in another university with the qualification certificate received from a university. This research was carried out to describe the level practices of institutions teaching Turkish as a foreign language and to determine whether there is a standard in the practices. The research was carried out with the method of document analysis and the data source of the research is the websites of universities. Sampling was taken with contrary case sampling method which is one of the purposeful sampling methods. Descriptive analysis was conducted to the data in accordance with the sub-problems. the language level ranges of the universities are not equal, universities set lower limits for language skills in their level exams, but some universities did not apply the determined lower limits and the level required to start associate / undergraduate courses of universities varies in the range of B1-C1. In line with these results, the following suggestions have been developed: The lowest level of success in each of the language skills should be taken into account in the level exams. Total course hours should be standard. Accreditation studies should be conducted to standardize Turkish teaching practices as a foreign language. A standard Turkish proficiency exam should be developed.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, Language levels, Course hours, Level ranges, Language skills achievement score.

1. Giriş

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Türkçe öğretim merkezleri (TÖMER) önemli bir görev üstlenmiştir. Yabancı öğrencilere Türkçe öğretmek, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerine akademik araştırmalar yapmak, materyaller hazırlamak; seviye belirleme, kur sınavları ve Türkçe yeterlik sınavları yapmak TÖMER'lerin görevler arasında sayılabilir. Bu merkezlerde Türkçe öğrenen yabancı öğrenciler Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında yerleştikleri programın derslerini takip etmektedirler.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı'na uygun olarak temel, orta ve ileri düzeylerde yürütülmektedir. Her düzey kendi içinde iki basamaktan oluşmaktadır. Türkçeyi hiç bilmeyenler ya da çok az bilenler için temel düzeyde A1 (giriş/keşif), A2 (temel gereksinim); temel düzeyi tamamlayanlar için orta düzeyde B1 (eşik düzey), B2 (bağımsız düzey); orta düzeyi tamamlayanlar için C1 (özerk dil kullanıcısı) ve C2 (ustalık) seviyelerine göre dersler yapılandırılmıştır. A1 düzeyindeki öğrenci, günlük hayatta, basit cümlelerle iletişim kurabilir, kendini veya başkasını tanıtabilir. A2 düzeyinde yakın çevre ve günlük konularla ilgili basit cümlelerle iletişim kurabilir. B1 düzeyinde basit ve bağlantılı cümleler kurarak yaşadığı olayları anlatabilir. B2 düzeyinde zor metinlerin ana fikrini anlayabilir, alanıyla ilgili terimleri bilir ve bu terimleri kullanarak bir konuda düşüncelerini akıcı ve ayrıntılı şekilde ifade edebilir. C1 düzeyinde uzun ve karmaşık metinleri anlayabilir ve özetleyebilir. Zorlanmadan akıcı ve hızlı bir şekilde kendini ifade edebilir. Dili toplumsal ve mesleki hayatında etkili bir şekilde kullanabilir. C2 düzeyinde sözlü ve yazılı dili zorlanmadan anlayabilir, uzmanlık alanında ve yazınsal alanda zor metinleri anlayabilir, kendini anında ve akıcı şekilde ifade edebilir (Gültekin ve Melanlıoğlu, 2017).

Türkiye'deki üniversitelerde öğrenim görmek için yabancı öğrencilerin ön lisans/lisans programlarına devam edebilmeleri için en az orta düzeyde, lisansüstü eğitim programları için ileri düzeyde Türkçe bilmeleri gerekmektedir. Yabancı öğrencilerin dil bakımından güçlük çekmemesi için dil seviyesini belirleyen seviye tespit sınavlarının bütün kurumlarda standart ölçme araçları ile yapılması, kur sınavlarında ve yeterlik sınavlarında alınan puanların aynı bilgi düzeyini ifade etmesi önemlidir. Seviye tespit sınavı yabancı öğrencilerin dil düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Bu sınav sonucunda öğrencilerin dil düzeyleri eğitim almaya uygunsa hazırlık kurslarından muaf olurlar, seviyesi uygun değilse düzeyine uygun bir kura devam etmesi sağlanır. Kur sınavı bir kuru başarıyla tamamlayan kursiyerin, bir üst kura geçip geçemeyeceğini belirlemek amacıyla yapılan sınavdır. Yeterlik sınavı Avrupa Dilleri Ortak Çerçeve Programı'na göre öğrencinin seviyesini belirleyen ve bu seviyeyi sertifikayla belgeleyen sınavdır.

Bugün Türkiye'de 120 üniversitenin Türkçe öğretim merkezlerinde yabancı dil olarak Türkçe öğretilmektedir. Bakır (2014) tarafından yapılan çalışmada Türkiye'de yabancılara Türkçe öğreten 63 merkez belirlenmiştir. Boylu ve Başar (2016) tarafından yapılan araştırmada Türkiye'de etkin olarak üniversite bünyesinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapan merkez sayısı 85 olarak belirlenmiştir. 2016'dan bugüne yabancı dil olarak Türkçe öğreten merkezlerin sayısında ciddi bir artış görülmektedir. Bunda üniversitelerin uluslararasılaşmaya önem vermesinin, yabancı dil olarak Türkçe öğrenmek isteyenlerin artmasının, Yunus Emre Enstitüsü'nün yabancı öğrenci sınavlarını (YÖS) yurt dışında yapabilmesinin, Türkiye'de yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kazanılan birikimin önemli payı olduğu söylenebilir. Bu çerçevede "120 üniversitede yapılan yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin standartları var mıdır?" sorusu akla gelmektedir. Aynı seviyede belgesi olan farklı üniversitelerdeki öğrencilerin Türkçeyi aynı düzeyde bilmesi beklenir. Bunu sağlamak için de kurların eşit sürelerde tamamlanması, kur sınavlarında başarı aralığının eşit olması, kur atlamak için gerekli en az puanın her üniversitede aynı olması, derslere başlamak için bütün üniversitelerin aynı dil seviyesinde öğrenci kabul etmesi, standart ölçme araçlarının kullanılması, öğretim programının bütün üniversitelerde aynı içerikte olması gibi pek çok değişkenden söz edilebilir.

Alanyazın incelendiğinde yabancı dil olarak Türkçe öğreten kurumların kur uygulamalarında standart olmadığı görülmektedir. Boylu ve Başar (2016, 320), Türkçe öğretim merkezlerinin kur saatleri arasında ciddi farklılıkların olduğunu, seviye tespit sınavı (STS), Türkçe yeterlik sınavı (TYS), düzey belirleme sınavı (DBS) ve kur sınavlarının standart olmadığını belirlemişlerdir. Durmuş (2013, 212-222), Türkçenin yabancılara öğretimi alanında ölçünlü Türkçe yeterlilik ve düzey belirleme sınavları bakımından önemli bir boşluk olduğunu ve böyle bir sınavı hazırlayabilecek nitelikte kurumsal bir yapının olmadığını belirtmektedir. Durmuş (2013) tarafından yapılan araştırma ile aynı yılda Yunus Emre Enstitüsü (YEE) Türkçe yeterlik sınavlarına bir standart getirme çalışmalarını başlatmıştır.

Türkçe Yeterlik Sınavı (TYS) hazırlanması konusunda Yunus Emre Enstitüsü ile işbirliğini kabul etmiş üniversitelerin TÖMER'lerinde çalışan Türkçe okutmanları ve alanda uzman akademisyenler ile Ankara'da bir "TYS Çalıştayı" düzenlenmiştir. Ancak bu sınavlar daha çok yurt dışında uygulanmakta, YEE sınavları her kur için ayrı ayrı ücretlendirilerek satıldığı için yurt içinde çoğu merkez kendi sınavını geliştirmektedir. Er, Biçer ve Bozkırlı (2012), yabancılara Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunları alan yazın doğrultusunda değerlendirerek Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yararlanılabilecek kaynakların yetersiz olduğunu, eğitim öğretim ortamı bağlamında yetersizlikler olduğunu, kullanılan yöntem ve teknikler bakımından sıkıntılar bulunduğunu; alfabe farklılığından, öğretim elemanlarından ve Türkçe öğretimi ile ilgili kurumlardan kaynaklanan sorunlar olduğunu belirlemişlerdir. Bu sorunlara kur saatlerini ve sınavları da eklemek gerektiği görülmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi oldukça hızlı gelişmelerin görüldüğü bir alan konumundadır. Bu araştırmada Türkiye'de yabancı dil olarak Türkçe öğreten üniversitelerin kur uygulamalarının güncel görünümünü betimlemek amaçlanmaktadır. Araştırmanın problem cümlesi "Türkiye'de yabancı dil olarak Türkçe öğreten kurumların kur uygulamalarının görünümü nasıldır?" şeklinde belirlenmiştir. Konu şu alt problemlerle ele alınmıştır:

1. Yabancı dil olarak Türkçe öğreten kurumların kur saatleri nasıldır?
2. Yabancı dil olarak Türkçe öğreten kurumların kur düzeyini belirten puan aralıkları nasıldır?
3. Yabancı dil olarak Türkçe öğreten kurumların kur sınavlarında dil becerileri için kabul ettikleri en düşük puan seviyesi ve kur atlamak için gerekli başarı puanları nasıldır?
4. Yabancı dil olarak Türkçe öğreten kurumlar lisans eğitime hangi dil düzeyinde öğrenci kabul etmektedir?

2. Yöntem

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi ile yürütülmüştür. Doküman analizi araştırılması hedeflenen olgu veya oldular hakkında bilgi içeren materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013, 217). Araştırmanın veri kaynaklarını üniversitelerin Türkçe öğretim merkezi internet siteleri ve yönergeleri oluşturmaktadır. Veri analizi alt problemler çerçevesinde yapılmış ve betimsel analiz yoluyla veriler analiz edilmiştir. Araştırmada en az/en çok kur saatleri, en düşük/en yüksek kur puanları gibi farklılıklar incelendiği için amaçlı örnekleme yöntemlerinden aykırı durum örnekleme yapılmıştır. Birçok üniversitenin internet sitesinde araştırmanın alt problemlerine yer veren bilgiler bulunmamaktadır. Bu nedenle internet sitesinde yeterli bilgi bulunan üniversiteler incelenebilmiştir. Bunlar içinden maksimum çeşitliliğe ulaşıldığında veri toplama durdurulmuştur.

3. Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi yabancı dil olarak Türkçe öğreten kurumların kur saatlerinin nasıl olduğunu belirlemeye yöneliktir. Konu ile ilgili bulgular Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreten Üniversitelerin Kur Saatleri

	A1	A2	B1	B2	C1	C2	Toplam	C2 Kuru Hariç Toplam	Türki devlet vd farklı mı?
Anadolu Ü.	175	175	175	175	175	175	1050	875	Hayır
Ankara Ü.	192	192	192	192	192	192	1152	960	Hayır
Bartın Ü.	144	144	144	144	144	144	864	720	Hayır
BilecikŞeyh Edebali Ü.	150	150	150	150	150	--	--	750	Hayır
Çanakkale Ü.	150	150	150	150	150	150	900	750	Hayır
Çukurova Ü.	180	180	180	180	240	--	--	960	Hayır
Fırat Ü.	175	175	175	175	125	125	950	825	Hayır
İstanbul Ü.	140	140	140	140	140	140	840	700	Hayır
İst. Aydın Ü.	160	160	160	140	140	--	--	760	Hayır
Muş Alpaslan Ü.	120	120	120	120	120	120	720	600	Hayır
Marmara Ü.	96	96	96	96	96	96	576	480	Hayır
Pamukkale Ü.	180	180	180	210	210	--	--	960	Hayır
Sakarya Ü.	190	190	190	190	190	--	--	950	Hayır

Kur saatleri bakımından üniversiteler incelendiğinde bazı üniversitelerin C2 kuruna yer verdiği bazıların yer vermediği görülmektedir. Üniversiteler arasında karşılaştırma yapabilmek için C2 kuru haricindeki toplamları dikkate almakta fayda vardır. A1-C1 kurlarında toplam ders saatinin 480 ile 960 arasında değiştiği görülmektedir. En az ders saati olan üniversiteler sırasıyla Okan Üniversitesi (480 saat), Muş Alpaslan Üniversitesi (600 saat) ve İstanbul Üniversitesi (700 saat). Ankara Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi ve Pamukkale Üniversitesi 960 saat ile en uzun süreli derslerin verildiği üniversiteler olarak dikkati çekmektedir. Türkiye devletlerinden gelen öğrenciler ve diğer yabancı öğrenciler için hiçbir üniversite farklı kur saatleri uygulamamaktadır.

Araştırmanın 2. alt problemi yabancı dil olarak Türkçe öğreten kurumların kur düzeyini belirten puan aralıklarının nasıl olduğunu belirlemeyi amaçlamaktadır. Yapılan inceleme sonuçları Tablo 2’de görülmektedir.

Tablo 2. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreten Üniversitelerin Kur Düzeyini Belirten Puanları

	A1	A2	B1	B2	C1	C2
Anadolu Ü.	30-39	40-49	50-59	60-69	70-88	89-100
Bartın Ü.	0-39	40-49	50-59	60-69	70-89	90-100
Bilecik Ş. E. Ü.	0-30	31-45	46-60	61-75	76-90	91-100
Çukurova Ü.	0-49	50-59	60-65	66-70	71-100	--
Fırat Ü.	0-30	31-45	46-60	61-75	76-90	91-100
İstanbul Ü.*	25-44	45-59	60-74	75-84	85-99	100
İst. Aydın Ü.	20-49	50-59	60-69	70-79	80-89	90-100
İzmir Kâtip Ç. Ü.	00-49	50-59	60-64	65-69	70-84	85-100
Niğde Ö. H. Ü.	0-39	40-59	60-69	70-79	80-100	--
Sakarya Ü.	0-35,99	36-49,99	50-69,99	70-84,99	85-100	--
Uludağ Ü.	0-30	31-59	60-69	70-79	80-99	100
Yalova Ü.	--	--	55-64	65-74	75+	--

*İstanbul Üniversitesi 0 - 24 puan aralığını başarısız kabul ediyor.

Üniversitelerin kur düzeylerini gösteren puanlarda neredeyse hiçbir kur düzeyinde eşitlik görünmemektedir. A1 kur puanlarının en alt düzeyleri 0 ile 30 arasında, en üst düzeyleri 30 ile 49 arasında değişiklik göstermektedir. A2 kur puanlarının en alt düzeyleri 31 ile 59 arasındadır. Oysa 59 puan alan bir öğrenci Anadolu Üniversitesi, Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi ve Yalova Üniversitesi Türkçe öğretim merkezlerinde B1 seviyesinde kura yerleştirilebilir veya Türkçe yeterlik sertifikası alabilir. B1 düzeyinin taban puanları 46-60, tavan puanları 59-74 arasında değişmektedir. İstanbul Üniversitesindeki sınavda 74 alan öğrenci B1 kuruna yerleştirilir veya B1 düzeyinde yeterlik sertifikası alabilir görünmektedir. Oysa aynı puanı alan Anadolu Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi ve İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi öğrencileri C1 kuruna yerleşebilir veya C1 düzeyinde Türkçe yeterlik sertifikasına sahip olabilir. C1 kuru özerk dil kullanıcısı düzeyinde Türkçe bilmeyi ifade etmektedir, C1 kurunun taban puanları üniversiteler arasında 70 ile 85 arasında değişmektedir.

Araştırmanın üçüncü alt problemi yabancı dil olarak Türkçe öğreten kurumların kur sınavlarında dil becerileri için kabul ettikleri en düşük puan seviyesi olup olmadığını ve kur atlamak için gerekli başarı puanlarını belirlemeye yöneliktir. Bütün kurumlar dört becerinin her birini en fazla 25 puanla değerlendirmektedirler. En düşük puan konusunda bazı üniversitelerin alt sınır belirlemedikleri, bazı üniversitelerin belirledikleri alt sınırlar olduğu, bunların üniversitelere göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Konu ile ilgili bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreten Üniversitelerin Kur Sınavlarında Dil Becerileri İçin Kabul Ettikleri En Düşük Puan Seviyeleri ve Kur Atlamak İçin Gerekli Başarı Puanları

	Dinleme	Konuşma	Okuma	Yazma	Dil Bilgisi	Taban Puan Zorunlu mu?	Kur Atlama Başarı Puanı
Anadolu Ü.					--	Hayır	70
Ankara Ü.	15	9+6	15	15	--	Evet	60
Bartın Ü.	10	10	10	10	--	Evet	60
Bilecik Ş.E.Ü.	15	15	15	15	--	Evet	60
Çukurova Ü.	12,5	12,5	12,5	12,5	--	Hayır	60
İstanbul Ü.	15	15	15	15	--	Hayır	60
İst. Aydın Ü.	15	15	15	15	--	Evet	60

İzm. K.Ç. Ü.		Tüm becerilerin ortalaması				Hayır	60
Muş Alpaslan Ü.		Tüm becerilerin ortalaması				Hayır	60
Niğde Ö.H.D.Ü.	20/10	20/15	20/15	20/10	20/10	Hayır	60
NEVÜ TÖMER		Tüm becerilerin ortalaması				Hayır	60
Sakarya Ü.	15	15	15	15	--		60
Uludağ Ü.	15	15	15	15	--	Evet	60

Tablo 3'te görüldüğü gibi İzmir Kâtip Çelebi, Muş Alpaslan, Nevşehir Üniversiteleri dil becerileri için en düşük puan seviyesini dikkate almamaktadır, tüm becerilerin ortalamasını dikkate almaktadırlar. Dil becerileri için en düşük puan seviyesi 25 üzerinden 10, 12,5 ve 15 puan olarak belirlenmiştir. Ancak üniversitelerin yönergeleri incelendiğinde bazı üniversiteler en düşük puan ilan etmekle birlikte dönem başarı puanı 60'ın üzerinde olan öğrencilerin beceri alanlarındaki puanlarının üst kura geçmeye engel olmayacağını açıklamışlardır. Örneğin Çukurova Üniversitesi tabloda görülen en düşük puanları istemekle birlikte "*Dönem başarı puanı 60'ın üzerinde olan öğrencilerin beceri alanlarındaki puanları üst kura geçmelerine engel olmaz.*" açıklaması yapmıştır. Bazı üniversiteler ise dil becerileri için kabul ettikleri taban puanı alamayan öğrenciler bir tek beceride sorunluysa sadece o beceriye yönelik bir sınav hakkı tanımakta eğer birden fazla beceriden taban puanı alamamışsa kur tekrarı yaptırmaktadır. Örneğin Uludağ Üniversitesi TÖMER "*Eğer tek bir dil becerisinden geçerli not alamazsa o sınavı yenilenir. Ancak birden fazla dil becerisinde yeterli puanı elde edemezse aynı kuru tekrar etmek zorundadır.*" şeklinde durumu açıklamaktadır.

Araştırmanın son alt problemi yabancı dil olarak Türkçe öğreten üniversitelerin lisans eğitime hangi dil düzeyinde öğrenci kabul ettiklerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Yabancı öğrencilerin lisans eğitimine başlayabilmeleri için Türkçe yeterli sınavına girmeleri gerekmektedir. Farklı üniversitelerin bu sınavdan alınan hangi düzeydeki puanlarla öğrenci kabul ettikleri incelenmiştir. Yapılan inceleme sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğreten Üniversitelerin Lisans Eğitimine Kabul Ettikleri Öğrencilerin Dil Düzeyleri

	A1	A2	B1	B2	C1	C2	C1 düzeyine çıkmak zorunlu mu?
Anadolu Ü.				60p.			Hayır
Bartın Ü.					70p.		--
Bilecik Ş.E.Ü.				61p.			Hayır
Çanakkale Ü.					70p.		--
Çukurova Ü.				66p.			Hayır
İstanbul Ü.			60p.				Evet
İst. Aydın Ü.			60p.				Hayır
İzmir Kâtip Ç. Ü.					70p.		--
Muş Alpaslan Ü.				60p. Kendi Öğrencisi	70p. Kendi öğrencisi değilse		Hayır
Nevşehir H. B. V.Ü.				NEÜ TÖMER öğrencisi 60	NEÜ TÖMER öğrencisi değilse 70		Hayır
Niğde Ö.H. D.Ü.			60p.				Evet
Sakarya Ü.				70p.			Hayır
Uludağ Ü.				70p.			Hayır

Üniversitelerin lisans/önlisans programlarında derslere başlamak için B1-C1 düzeylerini kabul ettikleri görülmektedir. Kur puanları standart olmadığı için üç kur düzeyi görülmeyle birlikte puan aralığı 60-70 arasında değişmektedir. İstanbul Üniversitesi³ eğitime başladıktan sonra en geç üçüncü eğitim-öğretim yılının başında en az C1 düzeyine gelemeyen öğrencinin eğitime devam etmesine izin

¹ <https://tomer.cu.edu.tr/cu/ogretim-sistemi/kosullar>

² <https://www.uludag.edu.tr/dosyalar/ulutomer/Y%C3%96NERGE.pdf>

³ <https://yos.istanbul.edu.tr/tr/content/kayit-asamasi/turkce-yeterlilik-duzeyi>

vermemektedir. Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi⁴ ise mezun olana kadar Türkçe yeterlik düzeyinin en az C1 düzeyine çıkmasını zorunlu tutmaktadır. Bu nedenle öğrencinin süreç içinde Türkçesini en az C1 düzeyine yükselttiğini belgelemesi gerekmektedir. Diğer üniversitelerde derslere başladıktan sonra dil düzeyinde bir gelişim olması şartı aranmamaktadır.

4. Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırma yabancı dil olarak Türkçe öğreten üniversitelerin kur uygulamalarını betimlemek ve bu konuda standart uygulamaların olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Doküman analizi yöntemiyle üniversitelerin internet siteleri incelenmiş ve alt problemler doğrultusunda veriler betimlenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda üniversitelerin A1-C1 düzeylerinde toplam kur saatlerinin 480 ile 960 arasında değiştiği, kur saatlerinin Türkî öğrenciler ve diğer öğrenciler için aynı olduğu, kur düzeylerini gösteren aralıkların eşit olmadığı, kur sınavlarında dil becerileri için alt sınırlar belirledikleri, ancak bazı üniversitelerin belirlenen alt sınırları uygulamadıkları, ön lisans/lisans derslerine başlamak için gerekli düzeyin B1-C1 aralığında değiştiği belirlenmiştir. Bu belirlemelere dayalı olarak üniversitelerin kur uygulamalarında standart olmadığı söylenebilir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğrenenlerden 480 saat Türkçe dersi alan ile 960 saat Türkçe dersi alanın Türkçe düzeylerinin aynı olması mümkün değildir. Bir dile maruz kalma, kullanım inceliklerini örnekleri ile görme, dolayısıyla dilde akıcı olma Türkçe gibi eklemeli bir dilde uzun süre çalışmayı gerektirmektedir. Öğrenenlerin farklı dil ailesinden olması daha uzun bir öğrenme süresi gerektirirken aynı dil ailesinden olması daha kısa sürede Türkçe öğrenilmesini sağlayabilir. Köken ve yapı bakımından dillerin yakın veya uzak oluşu dil öğrenmede güçlük yaratan bir unsurdur (Atilla, 2001). Ancak yapılan incelemede Türkçe öğretim merkezlerinde öğrencilerin ana dillerinin Türkçeye yakın olup olmadığının dikkate alınmadığı görülmüştür.

Kur puanları ölçütlerinde üniversiteler arasında hiçbir kur düzeyinde eşitlik olmadığı belirlenmiştir. Üniversitelerde derslere başlamak için en az orta düzeyde Türkçe bilmek gerekmektedir. Orta düzeyde B1 seviyesinin alt puanı 46 ile 60 arasında değişmektedir. B2 puanları ise 60 ile 75 arasında değişmektedir. Bazı üniversiteler verdikleri sertifikalarda ilgili kur düzeyini öğrencinin hangi puanla aldığını sertifikalarına yazarken bazıları yazmamaktadır. Bu durumda kur başarı puanı düşük olan üniversiteden belge alan öğrenci bu sertifika ile kur puanını daha yüksek belirleyen bir üniversitede derslere başlayabilir. Sonuç olarak öğrencilerin birbiri ile iletişimde ve dersleri anlamasında engeller kaçınılmazdır. Hatta öğrenciler ilgili üniversitenin istemiş olduğu Türkçe yeterlik sertifikasını Türkçe öğrendiği merkezden alamadığı zaman Türkiye’de herhangi bir Türkçe öğretim merkezinden alma yoluna gitmektedir (Boylu ve Başar, 2016, 320). Yapılan ölçümlerin kullanımının uygunluğunun kuram ve kanıt ile desteklenmesi derecesine geçerlik denmektedir (Bademci 2017, 64). Yabancılar Türkçe öğretimi alanında kur başarı aralıklarının gösterdiği farklılık geçerlik probleminin bir göstergesidir.

Araştırmanın bir başka bulgusu kur sınavlarında dil becerileri için belirlenen alt sınırların çeşitliliği ve bunların kur başarı puanı hesabında dikkate alınıp alınmadığı ile ilgilidir. Taban puan belirlemeyen üniversiteler, taban puan belirleyen ve başarı puanında bunu dikkate alan üniversiteler, belirlediği taban puanı başarı hesabında dikkate almayan üniversiteler olduğu görülmüştür. Dil; dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin işlevsel bütünlüğünden oluşmaktadır. Ana işlevi, iletişim kurmak olan dilin kullanımında bu dört temel beceriye her an ihtiyaç duyulmaktadır (Alyılmaz, 2018, 2460). Bu nedenle dil becerilerinde taban puanların olması ve başarı hesaplanırken öğrencinin bu taban puanları alıp almadığı önemlidir.

Araştırma kapsamında üniversitelerin lisan/önlisans programlarında derslere başlamak için B1, B2, C1 düzeylerini kabul ettiği belirlenmiştir. Kur puanı aralıkları standart olmadığı için üç kur düzeyi görülmekle birlikte puan aralığı 60-70 arasında değişmektedir. İncelenen üniversiteler içinde İstanbul Üniversitesi ve Ömer Halis Demir Üniversitesi süreç içinde öğrencinin C1 seviyesine geldiğini belirlemesini beklemektedir, diğer üniversitelerde bu koşul yoktur. Türkçe yeterlik sınavından 60 puan

⁴ <https://docplayer.biz.tr/116607298-T-c-nigde-omer-halidemir-universitesi-on-lisans-ve-lisans-duzeyinde-yurt-disindan-ogrenci-kabul-yonergesi.html>

alan öğrencinin lisans eğitiminde verilen dersleri anlamakta zorluk çekeceği, dilsel nedenlerle öğrenmede eksiklerin olacağı bir gerçektir.

Araştırma çerçevesinde şu öneriler geliştirilmiştir:

Kurların toplam ders saatleri standart olmalıdır. Bu standartlar Türkî öğrenciler ve diğer yabancı öğrenciler için ayrı ayrı belirlenebilir.

Kurların başarı aralıkları bütün üniversitelerde aynı olmalıdır.

Kur sınavlarında toplam puanlar bir dil becerisi zayıf olsa da öğrencinin üst kura geçmesine olanak sağlamaktadır. Başarının belirlenmesinde dil becerilerinin her birinden en düşük başarı düzeyi dikkate alınmalıdır.

Ön lisans ve lisans düzeyinde derslere başlayacak öğrencilerin Türkçe yeterlik puanları en az 70 olmalıdır. Daha az puanla başlayan öğrencilerin belli bir süre içinde Türkçe düzeylerini geliştirdiklerini kanıtlamaları istenmelidir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretim uygulamalarının standartlaştırmasını sağlayacak bir akreditasyon kurumu gereklidir. Yunus Emre Enstitüsü, TÖMER markasının sahibi olan Ankara Üniversitesi veya bağımsız bir kurum bu konuda sorumluluk alabilir.

KAYNAKLAR

- Alyılmaz, S. (2018). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde hedef kitlenin / “öğrenen”in önemi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi (TEKE)*, 7(4), 2452-2463.
- Atilla, J. (2001). Ural dilleri konuşanların Türkçe öğrenmede karşılaştıkları sorunlar. *Millî Eğitim Bakanlığı, Avrupa Konseyi 2001 Avrupa Dilleri Yılı: Avrupa’da Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sempozyum Bildirileri*.
- Bademci, V. (2017). Ölçme ve araştırma yöntem biliminde çağdaş gelişmeler ve yeni standartlar 1: Geçerlik, ölçümlerin kullanımlarının ve önerilen yorumlarının bir özelliğidir. *Journal of Research in Education and Society (JRES)*, 4(1), 63-80.
- Bakır, S. (2014). Türkiye’deki yabancılara Türkçe öğretim merkezleri ve Atatürk Üniversitesi Dil Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi (Dilmer). *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 51, 435-456.
- Boylu, E. ve Başar, U. (2016). Türkçe öğretim merkezlerinin güncel durumu ve standartlaştırılması üzerine. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi (Prof. Dr. İbrahim Kavaz Özel Sayısı)*, (4)24, 309-324.
- Durmuş, M. (2013). Türkçenin yabancılara öğretimi: sorunlar, çözüm önerileri ve yabancılara Türkçe öğretiminin geleceğiyle ilgili görüşler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 6(11), 207-228.
- Er, O., Biçer, N. ve Bozkırlı, K. Ç. (2012). Yabancılara Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunların ilgili alan yazını ışığında değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 1(2), 51-69.
- Gültekin, İ. ve Melanlıoğlu, D. (2017). Diller için Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi hakkında genel Sorular. (Ed. H. Develi vd.). *Uygulamalı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi el kitabı* içinde. İstanbul: Kesit Yayınları. (s.134-204).
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.